

Секція 1
ПРАВОВА КУЛЬТУРА СУСПІЛЬСТВА
ЯК УМОВА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СВОБОДИ ТА БЕЗПЕКИ
ОСОБИСТОСТІ, ПРАВ ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА

Антонюк Наталія Миколаївна, здобувач ступеня вищої освіти магістр Інституту права та суспільних відносин Відкритого міжнародного Університету розвитку людини «Україна»

Науковий керівник: доцент кафедри правознавства Івано-Франківської філії Відкритого міжнародного Університету розвитку людини «Україна», кандидат юридичних наук **Важинський В. М.**

ПРАВОВА КУЛЬТУРА ОСОБИСТОСТІ
ЯК УМОВА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ
ТА ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА

В сучасних умовах актуальною проблемою розвитку сучасних демократичних процесів української державності є формування правової культури, оскільки вона є основою економічного, політичного та ідеологічного поступу української нації. Правовий прогрес, до якого прагне Україна, здійснюючи запровадження в життя ідей створення громадянського суспільства та демократичної, соціальної, правової держави, може бути реальністю лише за умови, що політична і правова реформи поєднуюватимуться з формуванням правової культури українського суспільства, усіх його соціальних груп.

Складовою загальної культури людства є права культура, в якій акумулюються досягнення суспільства у розвитку права, правових ідеалів та цінностей суспільства, ступінь розвитку держави у сфері захисту прав і свобод людини. Саме зв'язок правової культури з правом, правосвідомістю, правовими відносинами, законністю і правопорядком, правотворчістю та застосуванням норм права відрізняють її від інших форм культури.

Правова культура особистості характеризує ступінь і характер її правового розвитку, виступає необхідною

передумовою формування правової культури суспільства. Однак її не можна розглядати як властивість людини, одержану нею від народження, оскільки правова культура особистості формується поступово під впливом таких різноманітних чинників, як суспільні зв'язки і відносини, правове виховання, правове навчання, правове спілкування, правова інформація, а також суспільної правової свідомості. В процесі пізнання та оцінки норм права особа враховує закріплені в них законодавцем соціальний зміст і об'єктивні потреби суспільного розвитку, а також співвідносить їх з можливістю задоволення свого власного інтересу. Відбиваючись у свідомості людини, цей процес сприяє формуванню її правової культури [1].

В сучасній юридичній науковій літературі відсутній єдиний підхід до визначення правової культури на категоріальному рівні. Розкриття психологічного змісту правової культури також недостатньо визначено як на теоретичному рівні, так і на суто прикладному. Така ситуація породжує неоднозначність підходів в методології його вивчення, а також ускладнення розвитку відповідних нормативно-правових документів.

Однак, слід зазначити, що існують різні підходи до визначення правової культури (О. Ф. Скакун, В. П. Сальников, М. Леськова, В. Леськов, С. С. Алексєєв, В. Ф. Дубровський та ін.). Це стосується також і виділення компонентів правової культури. Правова культура може стосуватися і всього суспільства взагалі, і соціальних груп, і особистості окремо. Але всі автори, що вивчають правову культуру, наголошують на тому, що вона є складовою частиною духовної культури особистості. Узагальнюючи доступні джерела, умовно можна визначити три напрями вивчення змісту правової культури. В межах першого напрямку робиться спроба визначити правову культуру виходячи зі специфіки змісту її ознак та компонентів [6].

Так, в межах першого напрямку працювали та працюють В. П. Сальников, О. Ф. Скакун, Д. М. Бойко, С. С. Алексєєв, Л. В. Мелех, які розглядали правову культуру як: «правовий феномен, особливе соціальне явище, яке охоплює усю сукупність найважливіших компонентів юридичної реальності» [2]; знання особою законодавства, усвідомлення змісту і спрямованості законів, формування поваги до них [3]. До другого напрямку

відносяться визначення, що розкривають особливість правової культури в різних видах діяльності особистості, тобто правова культура вивчається в межах певної професійної: педагог, правоохоронець, суддя, журналіст тощо. Так, наприклад, правова культура вчителя – «відносно стійке структурне поєднання розумово-вольових і морально-психологічних інтегрованих між собою складників, які злагоджено і гармонійно взаємодіючи, проявляються у світоглядно-освітній, професійно-педагогічній діяльності і в приватному житті» [4]. Третій напрям – дослідження, в яких правова культура розглядається в аспекті притаманності її конкретним віковим групам. Так, до цього напряму можна віднести визначення Л. В. Твердохліб, яка вважає, що правова культура старшокласників – це соціально обумовлений рівень розвитку його особистості у сфері суспільно-правової діяльності [5].

Правова культура особистості – це складне явище, в структурі якого виділяють пізнавальні, оцінні та поведінкові елементи: знання права і розуміння його принципів, здатність особи тлумачити зміст норм права, визначати мету видання певного нормативно-правового акта, сферу його дії. При цьому особливого значення набуває те, як особа розуміє право. Високий рівень правової культури людини передбачає інтерпретацію права як засновану на уявленні про справедливість міру свободи і рівності, визнання його верховенства відносно держави. Разом з тим просте знання норм права без вироблення необхідних настанов щодо безумовної реалізації зафіксованих у них приписів необов'язково забезпечує правомірну поведінку, оскільки може бути також використано для маніпуляції законом, його обходу, безкарного порушення норм права. І навпаки, наявність у особи настанови на повагу до права і безумовної реалізації його приписів навіть у разі недостатньої правової освіченості може зумовити високий рівень правової культури, оскільки пізнання права за наявності відповідної настанови – справа часу [1].

У монографії за редакцією українських вчених Ю. Битяка та І. Яковюка, правова культура визначається як «система позитивних проявів правової дійсності, що концентрує в собі досягнення юридичної науки і практики. Вона виступає внутрішньою духовною стороною правової системи і пронизує правосвідомість,

право, правовідносини, законність і правопорядок, правотворчу, правозастосовну та інші види правової діяльності».

Із зазначених визначень правової культури можливо стверджувати, що її потенціал спрямований на становлення в суспільстві справедливості, свободи й гуманізму, поваги до людини як вищої соціальної цінності, захисту її честі й гідності, що є основою для побудови громадянського суспільства.

Слід зауважити, що правова культура на рівні соціуму відображає досягнення суспільства у сфері правової реальності, цивілізованих відносин загалом. Правова ж культура особистості – це передусім знання й розуміння права, а також дії у відповідності з ними, що виявляється в обсязі і глибині теоретичних знань юриспруденції, навичках і вміннях компетентно вирішувати завдання практичної поведінки у правовій сфері, тобто це правова освіченість людини.

Отже, враховуючи вище викладене можна зробити висновок, що поняття правової культури є різновидом загальної культури суспільства, який складає систему правових цінностей, що відповідають вимогам правового розвитку суспільства, підтримуються і дотримуються суспільством, які відновлюються чи формуються на основі духовних цінностей, правових звичаїв, правових знань, принципів гуманітарної справедливості, своєю якісною властивістю сприяють правовій розвиненості особи, позитивному характеру її правової діяльності, адекватній оцінці правової дійсності та реальному забезпеченню найвищої цінності – реалізації та захисту прав людини, тощо.

Список використаних джерел

1. Загальна теорія держави і права [Електронний ресурс] : підручник / за заг. ред. М. В. Цвік. – Режим доступу: <http://forlawyer.com.ua/knigi/zagalna-teorya-derzhavi-prava-cvk-mv/16275--2-pravova-kultura-osobistost.html>. – Назва з екрана.

2. Сальников В. П. Правовая культура: проблемы формирования гражданского общества и правового государства / В. П. Сальников // Демократия и законность. – Самара, 1991. – С. 17.

3. Скакун О. Ф. Теория государства и права : учебник / О. Ф. Скакун. – Харьков : Консум ; Ун-т внутр. дел, 2000. – 604 с.

4. Подберезський М. К. Правова культура майбутнього вчителя : монографія / за ред. І. Ф. Прокопенко. – Харків : Основа, 1997. – 220 с.

5. Твердохліб Л. В. Формування правової культури старшокласників у навчальних закладах нового типу : монографія / Л. В. Твердохліб. – Луганськ : РВВ ЛАВС, 2003. – 262 с.

6. Булгакова В. О. Рівень розвитку правової культури молоді в залежності від її особистісних властивостей [Електронний ресурс] / В. О. Булгакова. – Режим доступу: http://seanewdim.com/uploads/3/2/1/3/3213611/bulgakova_v._the_level_of_legal_culture_of_young_peopleDepending_on_their_personal_characteristics.pdf. – Назва з екрана.

Бабинець Сніжана Михайлівна,
курсант 3 курсу Прикарпатського факультету (м. Івано-Франківськ) НАВС
Науковий керівник: викладач кафедри соціально-гуманітарних дисциплін Прикарпатського факультету (м. Івано-Франківськ) НАВС ***Павлишин М. В.***

ПОЛІТИЧНО-ПРАВОВИЙ ДОСВІД ШВЕЙЦАРІЇ ЯК ВЗІРЕЦЬ БЛАГОПОЛУЧЧЯ ТА ПРОЦВІТАННЯ

Політично Швейцарія надзвичайно стабільна, соціальні протистояння тут зовсім незначні. Головними принципами її державного устрою незмінно залишаються демократія та федералізм. Швейцарія останні 3 роки займає перше місце в світі за якістю управління! В літературі Швейцарію ще й дотепер називають конфедерацією, однак конфедерацією як тимчасовим політико-правовим об'єднанням країну було справедливо визнано певний час, починаючи з 1848 року, коли декілька кантонів утворили єдину державу. Згодом зміцнилися принципи федеративного устрою, але ще і тепер для деяких швейцарців іноземець – не просто громадянин іншої держави, а мешканець іншого кантону. Належність до того чи іншого кантону є лише засобом самовираження, бажанням особливо відзначити певні